

Βιωματική εμπειρία διδασκαλίας κλασικού τραγουδιού

με την αρωγή των Νέων Μέσων

Ο Αριστοτέλης, από παλαιωτάτων χρόνων, αναδεικνυε τον θεραπευτικό ρόλο της Τέχνης επί του ανθρωπίνου πνεύματος και τόνιζε την πειθαρχία και τη σύνεση στη μελέτη με σκοπό την κατάκτηση μιας εκ των Τεχνών και κυρίως την ανάπτυξη του ταλέντου και της εμπειρίας επί της Μουσικής Τέχνης. Η Τέχνη των ήχων λοιπόν, από τους αρχαίους Έλληνες, ετύγγανε μεγίστης σημασίας, γι αυτό και αποτελούσε ένα από τα βασικά σχολικά μαθήματα. Η ανάπτυξη της Μουσικής και η εμφάνιση της πλέον συστηματοποιημένης και αρτιότατης Δυτικής της όψης, δεν άργησε, να δημιουργήσει σταθερές αρχές και καλλιτεχνικά σημεία αναφοράς-πρότυπα στον πολιτισμό μας, τα οποία ζουν έως σήμερα και συνεχώς εμπλουτίζονται.

Στον τομέα της φωνητικής έκφρασης, από τον 16^ο αιώνα, περίοδος κατά την οποία γεννάται το μελόδραμα από τη Φλωρεντινή καμεράτα, έως σήμερα, τα στάδια και οι βασικές αρχές φώνησης αποκτούν κανόνες και δημιουργείται συγκεκριμένη-αντιπροσωπευτική τεχνική παραγωγής ήχου, ανταποκρινόμενη στις ανάγκες της εποχής. Επιστήμες, όπως η Φυσική Ακουστική ή η Ανθρωπολογία δεν είχαν αναπτυχθεί, οπότε η εμπειρία και η παρατήρηση ήταν οδηγοί κι εντολοδόχοι!

Κατά κοινή παραδοχή, ο αιώνας μας χαρακτηρίζεται από τα τεχνολογικά επιτεύγματα και η ζωή μας επηρεάζεται σε πλήθος τομέων, λόγω αυτής της συνεχούς εξελικτικής πορείας. Από το 18^ο αιώνα αρχίζει να διαμορφώνεται ένα «σταρ συστημ» στον τομέα της σοβαρής μουσικής σκηνής του Δυτικού κόσμου με βασικό χαρακτηριστικό του την υπέρτατη δεξιοτεχνία και την παρουσία της ενώπιων κοινού. Η ηχογράφηση και η αναπαραγωγή του ήχου αποτελεί επανάσταση στο χώρο της Μουσικής, αλλά και της εκπαίδευσης επί του εν λόγω τομέα! Η σημερινή, λοιπόν, δημιουργία προτύπων στον τομέα της τέχνης όχι μόνο ήταν αναμενόμενη, αλλά και αναγκαία, έτσι ώστε συνεχώς να υπάρχει ένας στόχος από τους εκπαιδευόμενους επί καλλιτεχνικών τομέων και συγκεκριμένα επί του τομέα της τεχνικής της φωνής στο λυρικό τραγούδι.

Είναι εύκολη υπόθεση άραγε, η διαδικασία της διδασκαλίας; Αρκεί η φυσική παρουσία του δασκάλου ή σήμερα με τα τεχνολογικά μέσα τα αποτελέσματα επί των μαθητευόμενων, μπορούν να είναι σε μικρό χρονικό διάστημα άκρως θεαματικά; Ποια τα όρια της ηθικής διάστασης του φαινομένου ως προς το σκοπό της υπηρετήσης της Τέχνης; Ποια η ηθική των αισθητικών κρίσεων πλέον- μήπως περνούν σε απαιτήσεις «τελειότητας» πέραν της ανθρώπινης φύσης...;

Αυτοί οι προβληματισμοί γεννηθήκαν έντονα πια στο μυαλό μου, καθώς εργαζόμουν επί της μεταπτυχιακής μου εργασίας σε σχέση με την αρωγή της φωνητικής εκπαίδευσης από τα νέα μέσα εντός του δυτικότροπου μοντέλου φώνησης. Όντας η ίδια Μουσικολόγος και μονωδός στον τομέα της εκπαίδευσης, μα και της ζωντανής παρουσίας, πάντοτε

αναρωτιόμουν για το σκοπό της εκπαίδευσης και της άρτιας –επιτυχημένης παρουσίας ενός καλλιτεχνικού έργου στο διψασμένο κοινό, που πάντοτε εκφράζεται με πλήθος τρόπων με ό,τι παρακολουθεί. Σκεφτόμουν, ότι η αφοσίωση στην εκπαίδευση της φωνής για έναν λυρικό τραγουδιστή, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «καλογηρική», δίνοντας έτσι έμφαση στην πειθαρχία του σώματος και του πνεύματος προκειμένου να επιτελεστεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο αυτή η σοβαρότατη ευθύνη του ταξιδιού του κοινού σε μια άλλη, διαφορετική διάσταση και οπτική αυτού του κόσμου μέσω της τέχνης. Απ' ότι φαίνεται, επιστήμονες από όλο τον ανεπτυγμένο-δυτικό κόσμο ένωσαν και συνεχίζουν να ενώνουν τις δυνάμεις και τις γνώσεις τους από διαφορετικά πεδία γνώσεις, έτσι ώστε να βοηθήσουν τον τομέα της φωνητικής –στην προκειμένη περίπτωση- εκπαίδευσης, δημιουργώντας λογισμικά οπτικοποίησης και ανάλυσης του παραγόμενου ήχου, όπως για παράδειγμα το «Sing and See». Αναφέρω το συγκεκριμένο, διότι ως καθηγήτρια φωνητικής και υψίφωνος η ίδια, χρησιμοποίησα το ανωτέρω πρόγραμμα σε μαθητές μονωδίας στα πλαίσια της –επι του πεδίου- έρευνάς μου για την ολοκλήρωση του μεταπτυχιακού μου προγράμματος.

Οι παράμετροι, που έθεσα στα πλαίσια της χρήσης αυτής της έκφρασης των νέων μέσω στην διαδικασία της φωνητικής εκπαίδευσης ήταν να παρατηρήσω πειραματικά την ανταπόκριση των μαθητών στην καθοδήγησή μου αρχικά με την παρουσία του τεχνολογικού μέσου –δηλαδή, την απεικόνιση της φώνησής τους κάθε στιγμή στην οθόνη του Η/Υ μέσω του «Sing and See» κι έπειτα δίχως την παρουσία νέων τεχνολογιών, αλλά με τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας με τις σωματικές απεικονίσεις και πλεκτικές παρομοιώσεις για την πορεία κίνησης του ανθρώπινου φωνητικού συστήματος κι επιθυμητής πορείας του αέρα κι εν συνεχεία ήχου. Τα ηχητικά αποτελέσματα, αλλά και οι κρίσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα ήταν πραγματικά θεαματικά κι άξια λόγου. Θαρρώ, ότι μια νέα εποχή έχει ξεκινήσει στον τομέα αυτό και η εξέλιξη είναι ραγδαία.

Πραγματικά, δεν μπορώ να φανταστώ τα όρια της τελειότητας, τα οποία είναι ικανός ένας άνθρωπος να αγγίξει, όντας συστηματικός και συγκεντρωμένος στη μελέτη του και στον ολοένα και πιο απαιτητικό του στόχο. Το παραπάνω πείραμα πραγματοποιήθηκε αρχικά σε παιδιά πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης τεσσάρων σχολείων της Ανατολικής Αττικής την Άνοιξη του 2011, προκειμένου να διδαχθούν βασικές αρχές αναπνοής και να μπορέσουν να αναπαράγουν σε σωστό τόνο ένα απλό τραγούδι, όπως το «Μήλο μου κόκκινο». Αντιμετώπισαν τα γραφικά και τη διαδικασία σωστού και λάθους ήχου σαν παιχνίδι, γι' αυτό, θα έλεγα από την εμπειρία μου μαζί τους, ότι η ανάπτυξη της αντίληψής τους επί του σύμφωνου και φάλτσου ήχου αναπτύχθηκε τόσο σύντομα, μέσω φυσικά, και της επιθυμίας τους, όπως αυτή γεννήθηκε ως κανόνας του παιχνιδιού τους, να μάθουν να αναπνέουν σωστά, βάσει των δυτικών επιβολών.

Όμως, επειδή κάνουμε λόγο για εκπαιδευόμενους λυρικού τραγουδιού, άρχισα να κάνω χρήση του λογισμικού σε ενήλικες μαθητές. Τι παρατήρησα;

Ο διάλογος πλέον, με τους μαθητές είχε γίνει ουσιαστικότερος σε μικρότερο χρονικό διάστημα απ' ότι με την παραδοσιακή έως τώρα μέθοδο διδασκαλίας, διότι θεωρώ, ότι το λογισμικό και η διάδρασή μας με την εικονοποίηση της πορείας του ήχου βάσει των δικών μου επιταγών – συμβουλών καθοδήγησης, ήταν άμεσα αντιληπτές και ορατές πια από την

οθόνη του υπολογιστή. Έτσι, με λίγα λόγια, αναπτύσσεται τώρα και η κρίση του μαθητή γρηγορότερα κι επί της ουσίας. Για να διορθώσει μια ατέλεια στον τόνο του ή στην έντασή του, παρατηρώντας το λογισμικό και τις μετρήσεις του, θα νιώσει ο ίδιος το ποσοστό συμμετοχής των μερών του φωνητικού του συστήματος, όπως είναι το διάφραγμα και η υποστήριξη, την οποία παρέχει ή το άνοιγμα της στοματικής κοιλότητας και του σχήματος των χειλιών για τη δημιουργία των επιθυμητών κάθε φορά συχνοτήτων.

Μπορεί άραγε το λογισμικό να αντικαταστήσει τη φυσική παρουσία του δασκάλου;

Ως παντοτινή μαθήτρια και υπηρέτης της Τέχνης, θα απαντούσα σ' αυτό το ηθικό ερώτημα, ότι τίποτε φτιαγμένο από τον άνθρωπο δεν αντικαθιστά την αξία της φυσικής του παρουσίας, διότι είναι, θα έλεγα, «το πρωτότυπο». Ο δάσκαλος, η στάση του, η παρουσία του, ο τρόπος του, ο τρόπος εξήγησης της λειτουργίας του εκάστοτε βοηθητικού λογισμικού στο μαθητή είναι ένα πρότυπο κίνησης και συμπεριφοράς για τις μετέπειτα κινήσεις του ατόμου, που δέχεται τη γνώση, όπως επίσης και μία συνεχή εξέλιξη του ανθρώπου, ο οποίος μεταλαμπαδεύει γνώση κι εμπειρία.

Ελπίζω, ο κόσμος μας και οι αισθητικές του κρίσεις να παραμείνουν στο επίπεδο της ανθρώπινης –όχι πάντοτε τέλειας (όπως αυτό κι αν μεταφράζεται...)- φύσης και το μοντέλο διδασκαλίας «δάσκαλος-Νεα Μέσα-μαθητής» να συνεχίσει να λειτουργεί βοηθητικά, υπό την έννοια της καλλιέργειας της τεχνικής, προς την αρτιότερη δυνατή πραγμάτωση της κάθαρσης πια...

© Γεωργία Τριανταφύλλου

Μουσικολόγος – Καθηγήτρια Μονωδίας